

Immersió

LLIBRES / NARRATIVA / 9 MARÇ, 2021

Cap a la meitat de *L'aigua que vols* les tres filles de la cèlebre Marie Tremblaypierre decideixen fer un capbussó al llac que hi ha davant del xalet on s'han reunit per celebrar el setanta-sisè aniversari de la seva mare.

El problema és que l'aigua està molt freda i no acaben de saber com llançar-s'hi.

L'Anne-Sophie, la gran, sempre prudent, opta per baixar a poc a poc per les escales. La Laura i l'Hélène, més decidides, pensen si tirar-s'hi de bomba. La mare els crida a l'alto i els diu que s'esperin deu minuts.

«—Dones per fet que no puc saltar quan em roti?—va dir l'Hélène.

—Ara vinc— va respondre, senzillament.» (p. 287) Marie Tremblaypierre. I elles, efectivament, l'esperen, immòbils, fins que la mare torna al cap d'uns minuts amb tres xurros de piscina. Ara sí que ja poden llançar-se a l'aigua.

L'escena emmarca molt bé el poder tàcit d'aquesta mare sobre les seves filles, la influència que encara hi exerceix. I com les filles, fetes i dretes, no deixen de creure la mare. L'escena, encara que sembli banal, resumeix bé alguns dels vectors que es posen en joc a la darrera novel·la de Víctor García Tur (Premi Sant Jordi 2020). L'entramat de relacions familiars que funciona tant amb paraules com amb silencis.

Tot i la imatge juganera i d'experimentació formal que ha cultivat l'escriptor barceloní al llarg de la darrera dècada —en parlarem més endavant— una constant que travessa totes les seves novel·les és un tema tan tradicional com la família i les relacions entre pares (sobretot mares) i fills. En tenim exemples a *Els romanents* (2018), on una mare justifica fins a l'extrem l'estrany comportament del plançó. O també a *Els ocells* (2016), que seguint l'obra mestra de Hitchcock, posa el focus en la rebel·lia adolescent i els homes castrats per mares dominadores. A *L'aigua que vols* es narra el retrobament familiar d'una dramaturga famosa i carismàtica amb els seus quatre descendents, en una llarga festa de cap de setmana que és, en realitat, un comiat secret de la matriarca. La trobada en aquesta casa decadent servirà perquè la família es posi al dia. L'aigua del llac serà alhora un element purificador i un mirall —clar, negre o deformat— de l'existència dels seus membres i de la societat de la qual formen part. Un espai d'esplai, de confessió i d'expiació. També d'alliberament o de renúncia.

La novel·la se situa a final d'estiu de l'any 1995 al Quebec, poc temps abans del segon referèndum d'independència respecte al Canadà. I l'obra de García Tur juga constantment a les picades d'ullet, a les concomitàncies i diferències que, com a lectors catalans, podem sentir llegint les converses i actituds que mostren cadascun dels personatges. No només respecte al referèndum, sinó al fet d'haver de viure en un context de bilingüisme en una nació sense estat. L'esquizofrènia i la fatiga socials que això comporta. No és pas cap casualitat que pràcticament tots els diàlegs i discussions es puguin adscriure, paraula per paraula, a la Catalunya dels nostres dies. Un altre aspecte que va en aquesta línia és el fet que a la novel·la també hi apareixen certs temes de debat (el feminisme, la sexualitat fluctuant, la immigració i el racisme) que, en alguns casos, semblen pioners si els mirem amb ulls del 1995, però que, en d'altres, ens fan adonar que vint-i-cinc anys més tard no ens hem mogut gaire del mateix lloc.

És com si García Tur hagués agafat aquells dos relats del seu primer recull *Twistanschauung* (2009) «Les 7 diferències» — «Las 7 diferencias», en què assajava de reescriure exactament el mateix conte canviant-ne 7 detalls (el més evident dels quals, és clar, la llengua en la qual estava escrit); i ara hagués traslladat aquest esperit a tota una novel·la, que pel color, personatges i paisatges s'ambienta en un indret remot, però que, al mateix temps, no deixa de sonar-nos pròxim. L'autor ha escrit una ficció d'una ficció, podríem dir-ne, una novel·la feta a partir de la imatge que els catalans podem tenir d'un lloc com el Quebec, amb el qual ens volem emmirallar sense, segurament, conèixer-lo a fons.¹ Partint d'algunes de les idees que més s'identifiquen amb aquesta terra: llibertat, multiculturalitat, país d'acollida i que ens encanta aplicar-nos també a Catalunya. Seguint, doncs, amb l'esperit lúdic de l'autor, la novel·la es presenta formalment com una traducció d'una novel·la escrita en francès l'any 1996 i traduïda ara al català. Ara bé, aquesta presentació una mica borgiana —J.L. Borges era, de fet, un dels autors més homenatjats en el darrer llibre de García Tur, *El país dels cecs* (2019)—, aquest joc metaficcional, no em sembla que acabi d'aportar, en el conjunt total de la novel·la, cap nou valor remarcable, resulta fins i tot una mica sobrera.

Passa quelcom semblant amb algunes de les quatre parts en què es divideix la novel·la, que mostren les experimentacions formals, més de joc visual, a què ens té acostumats l'autor. Les construccions de la primera i la tercera part no surten tan reeixides com les cancel·lacions de text d'*Els romanents* o la difuminació progressiva d'«El país dels cecs» —el conte que donava també títol al llibre—, més enllà de mostrar, això sí, una vegada més, el segell del que ja podríem batejar com a © (copyright) García Tur.

I és que el gran gruix i mèrit de l'obra el trobem sobretot a la segona i a la quarta parts. Estructuralment, a banda de la trobada familiar, el llibre s'organitza més aviat a partir de les narracions, pràcticament contes individuals, de cadascun dels fills de la Marie Tremblaypierre. La vida d'aquests personatges, fins i tot la d'alguns dels veïns del xalet (en Bernard o el Vell Mariner), sembla talment que incloguin, en cada cas, una novel·la resumida. García Tur ha pensat una «vida sencera» per a tots aquests personatges. I això es nota. Aquest gust pel detall, per donar-nos-en a conèixer el passat, ajuda molt bé a traçar-ne la psicologia i a entendre perfectament el rol que juguen un cop coincideixen novament en homenatge a la Marie Tremblaypierre.

El contrast entre les seves vides passades explica les relacions del present. Sobreentesos i malentesos que s'apunten i es reprenen hàbilment al llarg de la història. Centrant-nos en els fills de la matriarca: de la més gran i responsable Anne-Sophie, seriosa i fins i tot avorrida, a la cínica i desimbolta Laura, sempre de cara a barraca. Més endavant irromp la germana petita, la insegura i desubicada Héléne, que va fugir a l'estranger per alliberar-se de la família. I, finalment, el germanet, el JP (Jean-Paul), el fill mimat i somiador, sobreprotegit per les dues germanes grans. Juntament amb fills i parelles conformen el clan Roy-Tremblaypierre. Al qual no hi manquen fantasmes i figures absents, com les del pare o certes exparelles, que van sobrevolant les converses.

Tot plegat presenta aquesta amalgama familiar en què van apuntant de forma subtil les relacions d'influència i de poder que mostren uns sobre els altres. Com la germana més gran es veu condicionada sovint per la segona. Com l'Héléne —precisament l'única que ha heretat certes ínfules artístiques dels pares— és també l'única que intueix el patiment de la mare tot i tenir-hi la relació més llunyana —com cerca, al mateix temps, l'aprovació d'alguna de les nebodes per sentir-se important dins de la família. D'una forma semblant al que li passa al JP, un personatge que vol i dol: demostrar que ha madurat a la família al mateix temps que encara espera fer el paper del tiet enrotllat.

La versatilitat i la prosa camaleònica de García Tur queden ben paleses en el present de la trobada familiar, que sovint recauen en escenes pràcticament dialogades. En converses que avancen fluides i versemblants, assenyalant camins i insinuant temes que van traient el cap però que sovint es perden o no es tanquen. Jugant sovint a l'anticlímax, en un joc de bromes privades, d'insinuacions i sobreentesos pràcticament teatral —no oblidem que Marie Tremblaypierre és dramaturga— que arriba al seu zenit en les magnífiques vint pàgines (p. 320-340) de descripció de la festa de l'amfitriona. En un diàleg que agafa una forma simètrica —un nou mirall— en què les acotacions es van perdent, les intervencions es van aprimant —fins a límits de signes de puntuació— per tornar a créixer novament i arribar, ara sí, a un dels punts culminants de l'obra.

Seguint amb el símil teatral, cada personatge assumeix en un moment determinat la seva rèplica i quota de protagonisme, disposada de forma calculada. I van aflorant, després, a la tercera part, certs elements estranys o màgics que ja s'havien suggerit més subtilment a l'inici. Com el personatge de la Morgane, un dels més entranyables i lluminosos de l'obra —farà que no ens puguem tornar a mirar mai més la Barrufeta de la mateixa manera—, que amb el seu casament amb el JP completa *El somni d'una nit d'estiu* shakespearà (p. 389), que ja havia inspirat, al mateix temps, tota l'escena de la festa que abans descrivia.

Entre tot aquest caramull de personatges i d'històries destaca l'encertat segon pla en què es mou sempre, entre bambolines, la matriarca de la família, el motiu principal de la reunió. García Tur guarda la carta de la seva presentació fins al final de l'obra, en un desenllaç que reprèn el sentit de l'inici i dota de coherència el conjunt. En unes reflexions sobre la memòria i la infància, sobre la relació del cos femení² amb la culpa, que es relliguen amb l'herència que hem vist que transmetia a les seves filles.

La desaparició de Marie és alhora el símbol de la desaparició de la llengua. «Tot anirà bé. Si la llengua s'acaba, no passa res.» (p. 17) La llengua que s'ha estat parlant al llarg de tota la novel·la, que ella ha dotat de vida com a dramaturga, també acaba esfumant-se. Què li queda?, pensa Marie, si perd la capacitat de la parla? Si perd les paraules? I, fixant-nos-hi bé, si ho relacionem amb la idea del suïcidi —i el simbolisme personal-collectiu del personatge— el resultat és absolutament demolidor.

Víctor García Tur continua bastint una obra molt sòlida i engrescadora que, tingui el format que tingui, sempre ve de gust llegir. De cara al futur, als seus lectors, només ens queda un dubte per resoldre: arribaran mai a veure la llum els contes perpètuament ajornats de *Bildungsrobot*? Esperarem al pròxim premi literari que guanyi l'autor per saber-ho.

Si voleu crítica literària catalana de qualitat i independent, subscriuiu-vos [aquí](#) a *La Lectora*. Amb el vostre suport feu possible que la revista es consolidi i pugui créixer.

1. Tret que siguis el gran Emili Boix-Fuster (nebot de l'íclit Xesco Boix, per cert), que organitza les seves vacances de professor universitari de sociolingüística en països amb debats sobre llengua (Quebec, Flandes, Eslovènia, etc.) per poder fer, en tornar-ne, un article al *Diari Ara*. Bromes a banda, Emili Boix és un profund coneixedor de la realitat quebequesa i les seves classes a la UB sempre són un espectacle de saviesa i amenitat distretes. [↗](#)
2. Un aspecte que em sembla interessant d'analitzar, i que donaria per a un altre article, seria l'evident preponderància que tenen les dones respecte als homes com a protagonistes en el conjunt de novel·les i contes publicats per García Tur. No és una opció gaire habitual entre els escriptors. [↗](#)

ETIQUETES:

EL PAÍS DELS CECS

ELS ROMANENTS

L'AIGUA QUE VOLS

NARRATIVA

NOVEL·LA CONTEMPORÀNIA

PREMI SANT JORDI

PREMI SANT JORDI 2020

VÍCTOR GARCÍA TUR

ARTUR GARCIA FUSTER | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1991). Filòleg i professor d'institut. Expert en literatura catalana contemporània i també en sèries de TV3. Autor del llibre *Memòria, oralitat i ironia a la narrativa de Jesús Moncada* (2019).

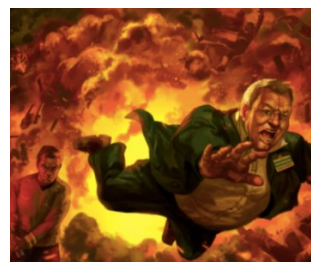
Articles relacionats

El tedi detallat

Una reivindicació sense fi: *El Testament d'Alcestis* de Miquel de Palol

L'estrany cas del bizzarro català

Libres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Amb el suport de l'Ajuntament de
Barcelona (ICUB, 2019)

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018